

ROZSDATEMETŐ- Adaptív újrahasznosítás

A KÖRNYEZETÉPÍTÉS ÉPÍTÉSZETI ÉS TERVEZÉSI VONATKOZÁSAI – 2021

Az elmúlt két évben a Környezetépítés építészeti és tervezési vonatkozásai kurzus témája a volt. Idén folytatjuk a megkezdett vizsgálódásokat a súlypontot az adaptív újrahasznosításra helyezve, mely gyakorta múzeumi vagy kulturális funkció megvalósításával jön létre, meghosszabbítva fontos, városképi szempontból jelentős vagy csak egyszerűen értékes funkcióvesztett épületek, épületegyüttesek életét. A felvetés aktualitását az egyre fontosabbá váló fenntarthatósági szempontokon túl az adja, hogy az elmúlt időszakban több nagyszabású adaptív újrahasznosítási terv valósult meg Magyarországon (az Országos Múzeumi Restaurálási és Raktározási Központ (OMRRK), a komáromi Csillag erőd rekonstrukciója, az Eiffel műhelyház, Nemzeti Táncszínház) és határainktól nem messze (a bécsújhelyi Új Galéria és Kazamaták, a Mlynica gyárépület átalakítása Pozsonyban) Többet ezek közül szeretnénk meglátogatni, amennyiben a járványhelyzet engedi.

Az adaptív újrahasznosítás számos izgalmas kérdést fölvet. Miképpen lehetséges megőrizni egy hely, épület különleges hangulatát, miközben teljesen átalakul a használat? Milyen szerepet töltenek be az újrahasznosított épületek a közösségi életben, hogyan járulnak hozzá az identitás fenntartásához adott esetben újrafogalmazásához? Milyen viszonyban van egymással régi és új? Mikor válik adaptívvá egy újrahasznosítás? Miben különbözik eszközeiben, vizsgálati módszereiben, eljárás módjában egy műemléki felújítás és egy adaptív újrahasznosítás? A korábbi használatok során keletkezett szennyeződések jelenléte hogyan befolyásolja az épületek felújításáról, részleteiről hozott döntéseket?

A tárgy a Középülettervezési Tanszék INNOVATÍV KÖZÖSSÉGI TEREK STÚDIÓJA Komplex tervezési feladatához kapcsolódik, de minden érdeklődő számára nyitott! Ezen tárgy keretében egy barnamezős terület, a székesfehérvári egykori gázgyár területének revitalizációjával foglalkozunk, arra keresve választ, hogyan tud a terület és rajta elhelyezkedő ipari épületek új kulturális funkciókat befogadni, miképpen tud városi alközponttá válni.

Kiemelten várom azokat, akik TDK-dolgozat keretében is szívesen foglalkoznának később a kurzus által érintett témakörökkel.

Budapest, 2020.11.21

Klobusovszki Péter DLA
egyetemi docens
tárgyfelelős

A KÖRNYEZETÉPÍTÉS ÉPÍTÉSZETI, TERVEZÉSI VONATKOZÁSAI

Tantárgyfelelős: *Klobusovszki Péter DLA*

Előadók: *Csontos Györgyi DLA, Borzsák Veronika DLA, Vasáros Zsolt DLA, Marosi Miklós, Klobusovszki Péter DLA*

Tanév:	Félév:	Évfolyam:	Kiméret:	Időpont:	Kredit:	Hely:	Tantárgykód:
2017/2018	2.	4-5.	3h köt váll.	14.15-17.00	3	K. 255.	epko0883

(A dolgozatra való jelentkezés határideje)

okt. hét	idő-	ELŐADÁS	
napt. hét.	pont		
1.	II.	Klobusovszki Péter DLA: Bevezető előadás: Környezetek	
6.	9.		
2.	II.	Klobusovszki Péter DLA: Múzeum és adaptív reuse	
7.	16.	(A dolgozatra való jelentkezés határideje)	
3.	II.	Csontos Györgyi, Kultúrgyár, Ózd	
8.	23.		
4.	III.	dolgozatok témájának megbeszélése	
9.	2.	(A4 Absztrakt, szakirodalomjegyzék)	
5.	III.	Borzsák Veronika DLA: Ipari zárványok Borsodban	
10.	9.		
6.	III.	Klobusovszki Péter DLA: Kortárs német-svájci építészet .	
11.	16.		
7.	III.	Vázlattevi hét	
12.	23.		
8.	III.	Dolgozatok konzultációja	
13.	30.		
9.	IV.	tavaszi szünet	
14.	6.		
10.	IV.	Hallgatói prezentációk	
15.	13.		
11.	IV.	Vasáros Zsolt: Országos Múzeumi Restaurálási és Raktározási Központ, épületlátogatás	
16.	20.		
12.	IV.	Dolgozatok konzultációja	
17.	27.		
13.	V.	Marosi Miklós: Eiffel műhelyház, épületlátogatás	
18.	4.		

A félév elfogadásának feltétele: eredményes szóbeli vizsga vagy az adaptív újrahasznosítás vagy múzeumépítészet témájához kapcsolódó **egyeztetett tárgyú dolgozat elkészítése, melyet rövid előadás formájában ismertetni kell.** A beadott vázlatokat, szövegeket emailen, telefonon és igény szerint egyéb elektronikus platformokon keresztül tudjuk megvitatni. A hallgatói prezentációkra vagy online módon (teams, zoom+ppt) tartjuk meg.

A dolgozat teljesítésének feltétele: a dolgozatra való jelentkezés határidejének betartása, a továbbiakban három konzultáción való részvétel, a prezentáció megtartása és a dolgozat beadása. **Ezek minőségi teljesítésére jegyet ajánlok meg.** Aki nem kap megajánlott jegyet, az szóbeli vizsgát kénytelen tenni a feléves anyagból.

Az órák látogatása feltétele az eredményes félévi munkának, ezért kötelező. A félév elismeréséhez háromnál több hiányzás nem megengedett. A vizsgára bocsátás feltétele az előadások látogatása.

A dolgozatra való jelentkezés határideje: 2020.02.16.

A dolgozatok és a dokumentáció leadásának határideje: 2020. 05. 10. 12h. Póthatáridő 2020. 05. 14. 12h

INTÉZMÉNYEK

- The International Committee for the Conservation of the Industrial Heritage
Ipari Örökség Védelmének Nemzetközi Bizottsága 1978-ban alakult meg, Svédországban (<http://ticcih.org/>)
- Industrial Heritage in East Central Europe
(<http://industrial-heritage.net/>)(Metropolitan Research Institute/Városkutatás Kft.)
- CEITA Cooperation of European Iron Trail Associations: A Vas Útja Európában Egyesületek Együttműködés
(https://web.archive.org/web/20110719154604/http://www.culture-routes.lu/php/fo_index.php?lng=en&dest=bd_pa_det&id=00000170)
(https://en.wikipedia.org/wiki/Central_European_Iron_Trail)
- Országos Műszaki Múzeum
- Közép-európai Ipari Örökség Alapítvány

IRODALOMJEGYZÉK

Adaptív reuse

- FERNÁNDEZ PER, Aurora (szerk.) – MOZAS, Javier (szerk.): *RECLAIM. Remediate Reuse Recycle*. Spain: a+ Architecture Publishers, 2012.
- STONE, Sally: *Undoing Buildings: Adaptive Reuse and Cultural Memory*. Routledge, 2019, (122-136.)
- RICCI, Mosé: *New Paradigms: Reducing Reusing Recycling the City (and the Landscapes)*, LIST, Milano, 2012
- FAVARGIOTTI, Sara: [Recyclism. Towards a change of paradigms](#), 2016
- RICCI, Mosé + SCHRÖDER, Jörg: *Re-cycle Italy: Towards a Pro-active Manifesto*, DAAD, 2016:26-28.
- WONG, Liliane: *Adaptive Reuse: Extending the Lives of Buildings*, Birkhauser, Basel, 2017
- PLEVOETS, Bie + VAN CLEEMPOEL, Konrad: *Adaptive Reuse of the Built Heritage: Concept and Cases of an Emerging Discipline*, Routledge, 2019
- BARASCH, Dan: *Ruin and Redemption in Architecture*, Phaidon, 2019
- ROBERT, Philippe: *Adaptations: New Uses for Old Buildings*, NY Princeton AP, 1989
- MACHADO, Rodolfo: „Old buildings as palimpsest” in: *Progressive Architecture*, Reinhold, 1976, 57:10-12
- ROBIGLIO, Matteo: *RE-USA: 20 stories of adaptive reuse*, JOVIS Verlag, 2017

- BARTA Györgyi (szerk.): *A budapesti barnaövezet megújulási esélyei*. MTA Társadalomkutató Központ, Budapest, 2004
- ERŐ Zoltán: [Az ipari örökség szeretete](#), Építészfórum
- VÁCZI Piroska, [Gondolatok az ipari örökség védelméről](#). Országépítő 2011/3. szám, 40-45 o.
- HOLLÓ Csaba: [Az ipari örökségvédelem probléma Magyarországon](#).
- BERKI Márton: „A városi barnaövezetek funkcióváltása a posztiszocialista városokban: térelméleti megközelítés”, in Dúl Andrea, Izsák Éva (szerk.): *Tér-rétegek - Tanulmányok a XXI. század térfordulatairól*. L'Harmattan, 2014
- KUKELY György-BARTA Györgyi-BELUSZKY Pál-GYÓRI Róbert: „Barnamezős területek rehabilitációja Budapesten”. in: *Tér és Társadalom* 20 évf. 2006/1. 57-71 old.
- URBÁN Erzsébet, VUKOSZÁVLYEV Zorán: [Közép-Kelet-Európa ipari örökségének kortárs újrahasznosítási lehetőségei](#), ARCHITECTURA HUNGARIAE 2014; 13:(1) 15-32.
- LUX Gábor (2009): [Az ipar hagyományos terei: Régi ipari térségek](#). – *Tér és Társadalom*. 4., pp. 45–60.
- PETRAVICH András: [„A műemlékek kulturális hasznosítása.”](#) in: *Magyar Műemlékvédelem, Műemlékvédelmi Tudományos Intézet Közleményei*, XII. kötet, Budapest, 2005
- ZSÚGYEL János: [Az ipari válságrégiók megújulásának tényezői a Ruhr-vidék tapasztalatai alapján](#)
- OROSZ Éva: [„A barnamező fogalmának változó értelmezése.”](#) in: *Tér és Társadalom*, 26:2, p73-88

Doktori értekezések

- Borszák Vera: „Ipari zárványok” Borsodban, 2020
- Varga Piroska, [Felhagyott ipari épületek, mint kulturális színterek](#), 2000
- Lepel Adrienn, [Az ipari épületek második élete és újrahasznosításuk folyamata](#), 2009
- Bartók István: [Ipari emlékek revitalizációja – újjáélesztett csarnokok](#), 2002
- Karády Réka Rebeka: [Ipari épületek rehabilitációja, a Jövő Házától a Zanzáig - az ipari épületekben megvalósult projektek](#), 2009
- Kádár Krisztina: [Barnamezők Magyarországon](#), 2011
- Helfrich Szabolcs: [Felhagyott ipari épületek újrahasznosítása](#), 2014
- Kronavetter Péter: [A magyarországi téglagyárak építészeti öröksége](#), 2019

Múzeumelmélet, muzeológia

- Waidacher, Friedrich: *Az általános muzeológia kézikönyve. Metamuzeológia, történeti muzeológia, elméleti muzeológia.* Budapest: ELTE BTK Művészettörténeti Intézet, 2011
(http://arthist.elte.hu/TAMOP_412/2_1_waidacher.pdf)
- Ébli Gábor: *Az antropologizált múzeum: Közgyűjtemények átalakulása az ezredfordulón.* Válogatott írások, Typotex Kiadó, 2005.
- Frazon Zsófia: *Múzeum és kiállítás. Az újrarajzolás terei.* (Kommunikáció- és kultúratudományi tanulmányok sorozat) Gondolat Kiadó, PTE Kommunikáció- és Médiatudományi Tanszék. Budapest–Pécs, 2011
- György Péter: *Az eltörölt hely a múzeum, Magvető, 2003*
- György Péter: *Múzeum a Tanuló-ház,* Múzeumelméleti esettanulmányok, Budapest: Kultúra 2008, 2013 1. kötet.
- György Péter: *A hely szelleme.* Budapest: Magvető Könyvkiadó, 2007 (BME Központi K.)
- Palkó Gábor (szerk.): *Múzeumelmélet. A képzeletbeli múzeumtól a hálózati múzeumig.* Budapest: Petőfi Irodalmi Múzeum – Ráció Kiadó, 2012.
- TURAY Hedvig; Székely Katalin (szerk.): *Helyszíni szemle: Fejezetek a múzeum életéből.* Budapest: Ludwig Múzeum, 2012. (Marosi Ernő, Király Erzsébet, György Péter, Mélyi József, Sasvári Edit és Székely Katalin tanulmányai).
- Múzeum Café, folyóirat (www.muzeumcafe.hu) (BME Központi K.)

Múzeumépítészet

- Cságoly Ferenc (szerk.): *Középületek,* Budapest: Terc, 2004. (Közép Tsz)
- Trulove, James Grayson: *Designing the New Museum: Building a Destination.* Rockport Publisher, 2000 (Közép Tsz)
- Pevsner, Nikolaus: *A History of Building Types,* London, Thames and Hudson, 1976. (BME Központi K.)
- Barreneche, Raul A.: *New Museums.* Phaidon, 2005 (Közép Tsz)
- Marotta, Antonello: *Contemporary Museums.* Skira, 2010 (Közép Tsz)
- Ibellings, Hans; Frampton, Kenneth: *Sketches for a National History Museum,* Berlage Institute, Sun, 2010 (Közép Tsz)
- Colquhoun, Alan: „Changing Museum”, In: Gimmi, Karin; Kübler, Christof; Maurer, Bruno; Rehm, Robin; Spechtenhauser, Klaus; Stierli, Martino; Wenzler Stefanie (Hrsg.): *SvM. Die Festschrift für Stanislaus von Moos.* Zürich: GTA Verlag, 2005 (pdf)
- Grima, Joseph; Wong Karen (eds.): *Shift: SANAA and the New Museum,* Lars Müller Publisher, 2008. (Közép Tsz)

Kiállítás-tervezés

- Vasáros Zsolt, *Kiállító-tér: Múzeumi tárlatok kézikönyve,* Szabadtéri Néprajzi Múzeum - Múzeumi Oktatási és Képzési Központ, 2010 (Közép Tsz)
- Brawne, Michael, *The Museum Interior, Temporary and Permanent Display Techniques.* London: Thames and Hudson, 1982 (Közép Tsz)
- Reinhardt, Uwe J.; Teufel, Philipp: *New Exhibition Design 02.* Ludwigsburg: Avedition, 2010, (Közép Tsz)
- Schittich, Christian(Hrsg.): *Im Detail: Ausstellen und Präsentieren: Museumskonzepte, Markeninszenierung, Messedesign,* 2009 (BME Központi K. Épi 604, 423.422)

A MEGLÁTOGATANDÓ ÉPÜLETEKRŐL SZÓLÓ SZAKIRODALOM

- <http://www.magymuzeumok.hu/>

Országos Múzeumi Restaurálási és Raktározási Központ

- Sasvári Áron, Vasáros Zsolt: *Liget Budapest-OMRRK* (Országos Múzeumi Restaurálási és Raktározási Központ) Narmer Építész Stúdió, Budapest, 2014 (BME Központi K: 718.445)
- <https://www.youtube.com/watch?v=9B00mGfD59o>
- <https://nullahategy.hu/epul-orszagos-muzeumi-restauralasi-es-raktarozasi-kozpont/>
- <http://muzeumcafe.hu/hu/milyen-muzeologiai-szakfeladatok-ellatasara-kell-alkalmassa-tenni-tervezett-orszagos-restauralasi-es-raktarozasi-kozpontot/>
- <https://tervlap.hu/cikk-nezet/vasaros-zsolt-az-omrrk-rol-ami-most-nyilt-meg>

Bevk Perović, Új galéria és kazamaták, Bécsújhely, Ausztria, (2016-2017) 2017-2019

- <http://epiteszforum.hu/piranesi-dij-2019-a-bevk-perovi-becsujhelyi-muzeuma>
- <https://architekturraumburgenland.at/architektur/datenbank/eisenstadt>

**Marosi Miklós, (KÖZTI), Feketeházy János, Operaház Eiffel Műhelyháza és Próbacentrum,
Budapest, 2020**

- <https://www.opera.hu/hu/rolunk/jatszohely/eiffel/>
- https://index.hu/nagykep/2020/11/28/eiffel_muhely_a_kulisszak_mogott/
- <https://www.octogon.hu/epiteszet/mint-a-meseben-eiffel-muhelyhazkent-szuletett-ujja-az-eszaki/>
- <https://www.facebook.com/Operahaz/videos/eiffel-m%C5%B1hely%C3%A1z/294005544920915/>
- <https://www.youtube.com/watch?v=hYO10Gz-BWU>
- <https://www.epiteszforum.hu/a-varos-szovete-benovi-a-felhagyott-ipari-teruletet-elkeszult-az-operahaz-muhelyhaza-4>

Mányi István, Csillagerőd felújítása, Komárom, 2019

- <https://epiteszforum.hu/elkeszult-a-komaromi-csillagerod-felujitasa>
- https://index.hu/kultur/2020/04/01/komaromi_erodrendszer_monostori_igmandi_csillagerod/
- <https://ligetbudapest.hu/megujulo-varosliget/komaromi-csillagerod>
- https://hu.wikipedia.org/wiki/Kom%C3%A1romi_er%C5%91rendszer
- https://www.youtube.com/watch?v=P6qs_x6VeiQ
- <https://www.youtube.com/watch?v=wE2ghGroojM>

Budapest, 2021. 11. 21.

Klobusovszki Péter DLA
egyetemi docens, tárgyfelelős